

Vergaderjaar 2014–2015

26 643

Informatie- en communicatietechnologie (ICT)

Nr. 327

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR WONEN EN RIJKSDIENST

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 6 oktober 2014

Het televisieprogramma Zembla heeft op 2 oktober 2014 een reportage uitgezonden over mogelijke onregelmatigheden bij de uitvoering van aanbestedingen van ICT bij de overheid in de periode 2005 – 2010. De in de uitzending genoemde mogelijke onregelmatigheden zijn ernstig. Integriteit is mogelijk in het geding. Het kabinet neemt deze zaak daarom zeer serieus. In deze brief, naar aanleiding van de vraag van uw Kamer in de regeling van werkzaamheden van donderdag 2 oktober 2014, zet het kabinet uiteen welke maatregelen zij neemt.

De Ministeries van Defensie en Veiligheid en Justitie hebben, net als de gemeente Rotterdam, een onderzoek ingesteld. Uw Kamer is door de ministers van Defensie en Veiligheid en Justitie op 28 september 2014 schriftelijk geïnformeerd over de ingestelde onderzoeken. Het college van B&W van Rotterdam heeft de Rotterdamse raad op 24 september 2014 gemeld over het in Rotterdam ingestelde onderzoek.

Naast de genoemde ministeries en de gemeente Rotterdam, waar de mogelijke onregelmatigheden zich zouden hebben voorgedaan, heeft het onderwerp ook de nadrukkelijke aandacht van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties vanwege de systeemverantwoordelijkheid voor integriteit. Vanuit mijn stelselverantwoordelijkheid voor inkopen bij de rijksoverheid stuur ik u deze brief. Dit doe ik mede namens de Ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Veiligheid en Justitie en Defensie.

Onderzoek bij Defensie

In de uitzending heeft Zembla onder meer bericht over de activiteiten van een medewerker van Ordina die, als reservist, tijdelijk in actieve dienst is geweest bij Defensie. Omdat de medewerker mogelijk zijn geheimhoudingsplicht heeft geschonden, heeft Defensie aangifte gedaan bij de Koninklijke Marechaussee en het Openbaar Ministerie. De Minister van Defensie heeft u daar zondag 28 september jl. per brief over geïnfor-

meerd. Zembla heeft expliciet aandacht besteed aan de veronderstelde aard van de informatie en aan de vraag of de medewerker zijn acties vooraf met zijn militaire meerdere heeft besproken. Zolang het OM de zaak bekijkt, kan Defensie hierover geen mededelingen doen.

Onderzoek bij VenJ

Zembla heeft sinds juni 2013 driemaal informatie, bestaande uit transcripten van e-mails, overgelegd aan het Ministerie van Veiligheid en Justitie. Op basis van de aanwijzingen van Zembla heeft het Ministerie van Veiligheid en Justitie een intern onderzoek gestart. Daarbij heeft ook hoor en wederhoor plaatsgevonden met betrokken partijen Ordina en Quint Wellington Redwood (QWR). Deze partijen hebben ook zelf onderzoek verricht of laten verrichten. De uitkomsten van deze onderzoeken waren niet zodanig dat het Ministerie van Veiligheid en Justitie daaruit eigenstandig de conclusie kon trekken dat geen sprake is geweest van schending van het mededingingsrecht. Om daarover een objectief en onafhankelijk oordeel te krijgen is op 11 september 2014 de onafhankelijke toezichthouder op de mededinging de Autoriteit Consument & Markt (ACM) ingeschakeld. Mocht uit het verdere onderzoek van het Ministerie van Veiligheid en Justitie of ACM blijken dat er sprake is van een vermoeden van schending van de geheimhoudingsplicht dan wordt aangifte gedaan.

Meldpunt ACM

De ACM heeft op vrijdag 3 oktober 2014 een meldpunt geopend waar mededingingsproblemen bij overheidsaanbestedingen gemeld kunnen worden. De ACM heeft iedereen die over informatie beschikt over mededingingsproblemen bij ICT aanbestedingen opgeroepen zich bij de ACM te melden. De ACM heeft de bevoegdheden om deze problemen te onderzoeken op overtredingen van mededingingsregelgeving. Informatie kan desgewenst ook anoniem gemeld worden.

Inkoop en aanbesteden bij de rijksoverheid

In het kader van de uitvoering van de Compacte Rijksdienst is vanaf 2010 een nieuw inkoopstelsel ingevoerd. Het Rijk heeft haar 300 inkooppunten gebundeld naar 20 inkoopuitvoeringscentra (IUC's). In de IUC's werken inkopers, aanbestedingsjuristen en contractmanagers samen aan de inkoop voor de rijksoverheid.

Met de invoering van categoriemanagement wordt structureel expertise opgebouwd van de verschillende generieke categorieën van inkoop, waaronder ICT. Door de Europese aanbestedingen van ICT-categorieën exclusief te beleggen bij een IUC wordt specialisatie en professionalisering bevorderd. Begin dit jaar zijn negen ICT-categorieën¹ vastgesteld. Door het categoriemanagement heeft de rijksoverheid beter zicht op wat er in de markt speelt en hoe de uitvoering van een aanbesteding moet worden vormgegeven en toegepast.

Daarnaast heeft de rijksoverheid meerdere modelovereenkomsten vastgesteld waarin voorwaarden zijn opgenomen ten aanzien van integriteit en gedrag. Er zijn bepalingen opgenomen over beveiligingsprocedures, geheimhouding en het voorkomen van omkoping en belangen-

¹ Het betreft de categorieën Vaste Werkplek, Mobiele Werkplek, Enterprise Resource Planning, Standaard (pakket)software, Datacenters, Dataverbindingen, Telefoon-Spraak, Totaaloplossingen en ICT-inhuur.

verstrengeling. De afgelopen jaren is kortom fors geïnvesteerd in de herziening van het inkoopstelsel.

De mogelijke onregelmatigheden bij de verschillende ministeries hebben plaatsgevonden voor 2010. Niettemin wil ik nagaan of het huidige systeem, ingevoerd in fases na 2010, en de hieraan verbonden voorwaarden en contract- en leveranciersmanagement bij de rijksoverheid naar behoren worden nageleefd. Ik vind het van belang te waarborgen dat vergelijkbare onregelmatigheden worden voorkomen en acht het noodzakelijk om de volgende aanvullende maatregelen op het gebied van inkoop te nemen:

- De Auditdienst Rijk (ADR) toetst in het kader van haar jaarlijkse controle van de financiële administratie de inkoopprocedures. In overleg met de ADR wordt thans bezien hoe in deze controle de rijksvoorwaarden extra aandacht kunnen krijgen. Op basis van de uitkomsten zal ik het inkoopstelsel en de daarin geborgde voorwaarden waar nodig aanscherpen;
- Ik ga in overleg met de branchevereniging om hen nogmaals nadrukkelijk te wijzen op de regels bij het Rijk omtrent aanbestedingen, integriteit en gedrag en de branche oproepen om haar verantwoordelijkheid te nemen;
- Bij de inrichting van het categoriemanagement ICT zal extra aandacht besteed worden aan de integriteitsafspraken met externe medewerkers, de nakoming van de inkoop- en aanbestedingsvoorwaarden en de samenwerking met de markt;
- Jaarlijkse evalueert de Rijks CPO (Chief Procurement Officer) met alle departementale CDI's (Coördinerend Directeuren Inkoop) de uitvoering van de inkoop op het desbetreffende departement. Volgend jaar zal in deze ronde het thema integriteit extra accent krijgen.

Integriteit bij het Rijk, provincie, gemeente en waterschappen

Integriteit kan het vertrouwen in de overheid maken of breken en is daarmee in een democratische samenleving misschien wel het meest kostbare goed. De hoge eisen die de overheid stelt aan integriteit gelden uiteraard ook voor haar externe medewerkers. Wanneer duidelijk wordt dat sprake is van (een vermoeden van) een integriteitsschending is het van belang dat snel en kordaat wordt opgetreden. Dat is in de eerste plaats een taak van het betrokken bestuursorgaan. De acties van de gemeente Rotterdam, het Ministerie van Veiligheid en Justitie en Defensie laten dit ook zien. Wanneer blijkt dat er een reëel vermoeden is van een mogelijk strafbaar feit zal tevens aangifte moeten worden gedaan.

De Minister van BZK is systeemverantwoordelijk voor de integriteit van het openbaar bestuur. Om de integriteit te waarborgen zijn diverse wetten, regels en gedragscodes opgesteld en acties in gang gezet die bijdragen aan de borging van integriteit in het openbaar bestuur. Ter ondersteuning van het openbaar bestuur is het Bureau Integriteitsbevordering Openbare Sector (BIOS) opgericht. Dit bureau levert een groot aantal instrumenten en handreikingen, waaronder handreikingen over «Belangenverstrengeling», «Werving en selectie» en «Kwetsbare functies».

Op het terrein van integriteit gaat de Minister van BZK voortvarend verder, via de de volgende maatregelen:

- Als onderdeel van de bestuursafspraken – in samenwerking met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Unie van Waterschappen (UvW) en Politie – is de «Modelaanpak Basisnormen Integriteit» opgesteld. Hierin is een minimum pakket aan integriteitsmaatregelen opgenomen waar elke organisatie aan moet voldoen. In deze basisnormen staan ook

voorzieningen rond de omgang met informatie en inkoop- en aanbestedingsprocedures. Verder wordt regelmatig met de verschillende koepelorganisaties gesproken over verbeteringen van het integriteitsbeleid in het openbaar bestuur;

- De Minister van BZK draagt bij diverse gelegenheden het belang van integriteit en integriteitsbeleid uit. Hierbij benadrukt hij dat bestuurders, volksvertegenwoordigers en organisaties structureel en actief met integriteit bezig moeten zijn;
- Naar aanleiding van de recente gebeurtenissen zal de Minister van BZK in een brief aan de decentrale overheden wijzen op kwetsbaarheden voor integriteit in inkoop en aanbestedingsprocedures.

De rijksoverheid toetst doorlopend haar integriteitsmanagement. Op dit moment wordt door de Minister voor Wonen en Rijksdienst gewerkt aan de actualisering waarbij alle ministeries toetsen of het integriteitsmanagement op orde is. Een van de vragen daarbij betreft de inbedding van integriteit in de risicoanalyses van de organisatie. De uitkomsten hiervan zijn bekend in de eerste helft van 2015.

Tot slot

Hoewel de berichten uit de Zembla-uitzending zeer ernstig zijn, wacht het kabinet de uitkomsten van de onderzoeken af om te beoordelen of aanvullend beleid nodig is. De Minister van BZK zal samen met de ministers voor Wonen en Rijksdienst, Veiligheid en Justitie en Defensie – en in samenspraak met de betrokken instanties – bezien waar de bestaande instrumenten van het inkoop- en integriteitsbeleid in de specifieke casussen voldeden en adequaat werden toegepast. Afhankelijk van de uitkomst wordt vervolgens naar verbeteringen gekeken.

Het kabinet onderstreept het belang dat ambtenaren, bestuurders, volksvertegenwoordigers, maar ook externen in dienst van de overheid op een integere wijze handelen. Hoewel de Nederlandse overheid veel heeft geïnvesteerd in haar integriteitsbeleid, zijn schendingen niet altijd te voorkomen. De overheid is en blijft inherent kwetsbaar voor schendingen, omdat zij beschikt over informatie die voor derden en haar eigen medewerkers verleidelijk is voor misbruik. De aanpak van integriteitschendingen, zeker ook de meer ernstige vormen van normoverschrijdend gedrag, heeft daarom de permanente aandacht van het kabinet. Het is van groot belang dat mogelijke onregelmatigheden grondig worden onderzocht en waar nodig passende maatregelen worden getroffen, zoals in deze brief beschreven.

Over de vervolgstappen en (lopende) onderzoeken wordt uw Kamer door de desbetreffende ministers geïnformeerd.

De Minister voor Wonen en Rijksdienst,
S.A. Blok